

g l i g o r h a ș a
sceptrul lui Decebal

Gligor HAȘA

SCEPTRUL LUI DECEBAL

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-815-5

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului sub orice formă este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Cuprins

CAPITOLUL UNU.....	2
CAPITOLUL DOI.....	22
CAPITOLUL TREI.....	46
CAPITOLUL PATRU	80
CAPITOLUL CINCI.....	92
CAPITOLUL ȘASE	98
CAPITOLUL ȘAPTE	104
CAPITOLUL OPT	115
CAPITOLUL NOUĂ	122
CAPITOLUL ZECE.....	135
CAPITOLUL UNSPREZECE	146

Astfel se înjghebă în Dacia o nouă făptură, de fire romană prin minte și dacă prin nemaipomenita ei energie, care păstră trăsăturile ei caracteristice, cu toată năpustirea unor roiuri nesfârșite de neamuri străine...

A. D. XENOPOL, Istoria Românilor, Ediția a IV-a

CAPITOLUL UNU

CEI TREI, ROATA ÎN JURUL LUI TOABER BERIAN, ZIS ȘI ȘERPELE Roș, erau ochi și urechi. Altfel nici că se putea. Ochii urmăreau, fascinați, mișcările singurului om care nu se sinchisea nici atîtica de poreclă, mișcări ce însoțeau vorbele ca și cînd cel ce le rostea ar fi fost plămădit din gelatină, în vreme ce urechilor nu le venea să creadă. Gum s-ar fi putut însă să nu crezi cînd Toader Berian, om căruia, între șaptezeci și o sută de ani, puteai să-i dai oricîți, se jura „să-l muște șerpele roș” pe al care minte, ori de cîte ori bănuia neîncrederea pe fețele celor dispuși să-l asculte. Vitele pășteau mai la o parte, către gura văii. Bătrînul cobora ori ridica glasul, însuflețind vorbele, destăinuind întîmplări de groază, în vreme ce copilandrii, pînă mai adineaurea viteji nevoie mare, aruncau priviri furișe către bezna cenușiu-verzuie unde bănuiau gura peșterii, neîndrăznind să-și arate într-un fel sau altul curiozitatea și teama.

— Gum vă spusei, peștera străbate muntele pînă hăt, la temeliile Getății Regilor. În pereții ei, care aici se lărgesc, aici se strîmtează, închipuind un fel de coloană subpămînteană a infinitului, sînt săpate polițe, un fel de brîuri de mărimea unor șanțuri răsturnate în care se înșiruiesc, ca niște dovleci puși la păstrare, urnele de aramă sau de aur cu cenușa maimarilor daci, fiecare vas fiind păzit de o viperă galbenă, avînd cornul verde și în vîrful cozii un clopoțel de argint. Cum ai pătruns acolo la ceasul cînd șerpele roș își leapădă pielea, cum prind a suna clopoței, fiecare pe alt gher: legănat, grăbit, unduitor, moleșitor, încît auzindu-i capeți gust de somn și ai vrea să dormi și să tot dormi ca să nu te mai trezești niciodată. Atunci, ca la o poruncă, muntele se clatină, intrarea se închide, o lumină lăptoasă prinde a curge din tavanul de calcare, așijderea celeia din noptile cu lună neciuntită de vîrcolaci; numai ce prind a clinclinți clopoței și din vasele cu cenușă prind a răsări somnoroase umbre omenești care, mai apoi, se desprind de pe pereți, așa cum ai desprinde și însufleți niște umbre, și încep a umbla într-un fel de plutire vîscoasă, cu gesturi și pași de gelatină. Clopoței sună și sună, viperele încornate prind viață și șuieră hîrșîit din gușile doldora cu venin înverzit; o lume întreagă, care a fost demult, se închipuie în jurul tău ca imaginile unui film proiectat pe zeci și zeci de ecrane succesive, încît omul pătruns aici, dacă mai nimerește ieșirea, biruind somnul bolnav, se trezește bătrîn, de-i tînăr, și tînăr, de-i bătrîn. Rămîne neom, tînjește mereu după ce nici el nu știe, bîntuit de teama și de dorul Șerpelui Roș.

— Adică?! Îndrăzni Bogdan să-l întrerupă, simțind cum i se scurge un șuvoi de transpirație rece pe șira spinării. Cum vine asta „rămîne neom”?

— Chiar așa! Întări Cosmin, bine prins nu atît de fantasmagoriile bătrînului cît de jocul de spiriduș al negului arămiu și păros de pe nasul acestuia, neg ce aducea cu un fel de prună brumată, gata parcă să se desprindă în orice clipă și s-o pornească singur la drum, orientîndu-se ca o insectă bizară după perii-antenă, și de învîlvorarea unei șuvițe de păr negru într-o claie colilie.

Negul prinse a se agita ca un minuscul clopoțel de aramă, sprâncenele-cetină se ridicară a cruntă mirare, înfățișarea lui Toader Berian pe de-a-ntregul era aceea a unui smeu mîniat cînd le răspunse:

— Neom ziceți?! Pușchea pe limbă! Adică nu așa ca toți oamenii, ci chip și robul poreclei sale: nebunul, șuia, zăluda, căpcăunul, priculiciul, strigoaica, înțelegi?! Care va să zică eu vă spun vouă ceea ce ureche de om n-a auzit, iar voi puneți la îndoială! Uite, mă jur juruință grea: să-l muște Șerpele Roș pe ăl de minte măcar atît, atîtica!

— Așa ca ‘mnealui, mă Bogdane, plasticizează Teofana, închipuind cu arătătorul la tîmplă mișcarea sfredelului, semn cum că bătrînul ar fi binișor plecat de-acasă.

Era în crucea verii. Soarele, moleșit și el, părea a statornici undeva între zenit și orizont, nehotărît dacă ar mai trebui să se îndrepte către apus ori ba. Vîpia trecuse, vitele pășteau liniștite, iar ei altceva mai bun decît să asculte basmele bătrînului nu aveau de făcut. Și-apoi nu oricine se putea lăuda că ar fi ascultat povestea peșterii din Valea Rea, chiar de Toader Berian spusă, de cel poreclit Șerpele Roș, arătare de spaimă, pe care întreaga suflare a satului îl ocolea la ceas de noapte ori prin locuri mai puțin umblate. Obișnuit, acesta era un om tăcut și ursuz, un singuratic întîlnit cînd nu te așteptai, prin văi și pe coclauri, în căutarea cioburilor vechi și a intrării în Peștera Zeilor. Doar cei cîțiva copii de la Grădiște se obișnuiseră cu el, se convinseseră că nu era decît un biet bătrîn care nu face rău nimănui, dimpotrivă, îți are grija vitelor cînd tu ai poftă de scaldă ori de joacă și știe mulțime de istorii și întîmplări, încît să-l ascuți și să-l tot ascuți dacă are poftă și se lasă înduplecat. Astăzi, așezat la umbra unui mesteacăn, singuratic pe costișa despădurită la fel ca el, ascultase cu vădit interes discuțiile celor trei tineri despre comorile regilor daci, se arătase prins de vraja închipuirii ori într-o lume ale cărei rosturi părea că singur dumnealui le știe și, cu vorba domoală, se lăsă pe fâgașul istorisirii. Oricum, auditoriul acesta, nedesprins prin ani și experiență de poveste, i se părea mai potrivit decît altul. Se prefăcu indiferent la gestul Teofanei, o zvăpăiată ce da în pîrg prevestind o frumusețe tulburătoare, care îi amintea un chip din alte vremi și din alte lumi, puse negul din vîrfurile nasului în mișcare și prinse iarăși a se desfășura într-o gestică nemaipomenită, înălțîndu-se ori lățîndu-se, chircit în sine ori revărsat cu toată ființa în afară, ca o viețuitoare dintr-o altă galaxie, alcătuită din plasmă.

—... La ieșire un alt Șerpe Roș stă strajă vecinic trează. Dacă soi de om a răzbit cumva într-acilea, numai ce-l mușcă de lobul urechii, urechea ceea se umflă și coace și se face rană roșie, care de la o vreme rămîne așa, o urmă cît un bănuț de aur, semănînd cu aceia presărați pe pardoseala peșterii.

Bogdan repetă gestul fetei, sfredelind tîmpla cu arătătorul, și-i face cu ochiul. Numai că aceasta, prinsă de relatare, nu-i ia seama, pentru că tot ce spune moșul i se pare adevărul-adevărat, nu putea fi altfel; el, Bogdan, fluieră întrerupt, semn că moșul a luat-o razna și, deodată, numai ce sare ca mușcat de șarpe:

— Ei, asta-i! Păi, mă tot miram eu de unde atîta fantezie, de unde le scoți și cum le plămădești. Dară de aia zic oamenii că matale te-ai scrîntit! Așa, deci?! Matale, moș Toader, ai văzut, cum te văd, Șerpele Roș, ai fost în Peștera Zeilor, la care i se zice a Zîrnelor, căci, uite, ai semnul întipărit pe lobul urechii. Care va să zică nu glumești!

Bătrînul nu păru surprins. Doar o lumină cît scăpărarea unei raze îi trecu peste obraz, neobservată aproape. În schimb, își duse mîna la ureche și își pipăi îndelung, cu mîndrie, s-ar putea spune, semnul. Protestul, reproșul veniră abia acum:

— Cum adică?! Voi așa ați crezut? Că-mi arde de șagă, de înșiruit pe ață copilării, istorii și basme! Află, băiete, că n-aveam anii tăi cînd am intrat în Peștera Șerpelui Roș. Tot într-o vară secetoasă și zăludă ca asta. Și-am văzut ce n-a văzut om, și-am trăit ce nici măcar nu se închipuie a trăire. Pe atunci — voi cam cîți ani aveți, patrusprăzece? Păi da, așe gîndeam și eu, da' pe atunci aveam și eu mintea aprinsă ca acei păgubitori căutători de comori dacice, ce-or fost dărîmat și răscolit din temelii Grădiștea, Blidarul, Piatra Roșie și Fețele Albe. Cum zic, eram eu așe, cam la anii voștri, doar că știam mai puține lucruri decît voi. Im! De știam, de bună seamă mă alegeam și cu alte foloase, aș fi lăsat vrun sămn, aș fi păstrat o mărturie, mi-aș fi ostoit frica și acum altfel le-aș arăta și dovedi, pe toate, celor trebuitori să știe. Așe, m-am ales doar cu semnul ista și cu c poreclă ce mi-o fost zăuitat numele, dar de care poreclă nu mă rușinez.

... Seceta transformase vara într-o toamnă tîrzie, bîntuită încă de călduri: ierburi uscate și tăioase ca spinul, izvoare secate, fîntîni nămolite, animale secerate de foame și dalac, presărate prin pășuni ca mușuroaiele de cîrțiță. Părinții mei trimiteau în pășune două perechi de boi, o vacă pentru lapte, doi cai de căruță și doi pentru munte, cîteva capre îndrăcite care-mi scoteau sufletul, ținute mai mult pentru iezii tăiați de paște. Cum-necum, pe seceta ceea trebuia să le hrănesc, să alerg pe urmele lor, încît simțeam cum îmbătrînesc de ani și-mi scurtează zilele. Pe la crucea verii, într-o zi cînd nădușeala năvălise odată cu zorii, calc porunca tătîne-miu și mă abat cu marhăle¹ tocmai pe Valea Rea. Aici, unde și unde, mai întîlneai un covor de pașiște, un loc umbros, un smoc de iarbă, fiindcă nimenea nu se încumeta din pricina viperelor cu corn. Bunu, care, de cînd trecuse suta, nu mai număra anii, îmi povestise multe despre Peștera Zîrnelor și despre Șerpele Roș dar eu, la fel ca voi acum, o iotă n-am luat de bun. Caprele, vreo opt, zece, nu-mi mai aduc bine aminte, au tot suit din stei în stei ciugulind frunza de iederă și măciuliile ciulinilor de piatră și pînă să iau seama au ajuns tocmai la locul acela ocolit de oameni, unde se bănuia intrarea păzită de șerpele neadormit. Să mă întorc fără ele acasă nu îndrăzneau, să urc pînă la ele nu aveam curajul. Mi-am zis: fie ce-o fi! Dus am fost și iată cu ce m-am ales din această pricină.

Bătrînul le arată lobul urechii și șuvița de păr negru.

— Cît am fost tînăr, șuvița aceasta era albă; de-am albit cu anii, s-o făcut neagră. D-aia zîc,

¹ vitele

și nu ziceam nimicuța de nu auzeam ce puneți voi la cale, că, dragii mei, pe Valea Rea nu-i de mers la anii voștri. Și... degeaba oboseala. Pentru mine nu-i zi bună de la Dumnezeu în care să nu caut intrarea. Geaba! S-o fi închis pentru vecie, s-o fi stîrpit fără de urmă Șerpele Roș, mi s-o fi năzărit mie atuncea din pricina cine știe cărei alte întîmplări năpraznice, totul nu o fi fost decît tulburare în vis urît, cine știe?!

Nori albi și pufoși, caiere de lînă și clăbuci de săpun, înălțau cetății și castele către apus, ca apoi să le pună la temelie pâlălaia asfințitului însîngerat. Toader Berian le urmări îndelung jocul, tresări ca de o amintire, cercetă pe furiș pădurea întunecată de pe versantul stîng al văii și le atrase atenția:

— D-apăi, dragilor, ar cam trebui să coborîm către sat. E acuş, acuş vremea mulsului și a adăpatului, dacă nu cumva cu mulsul ne-au luat-o șerpui înainte. Tare agitate mai sînt bietecele dobitoace. Ca atunci... De cînd cu întîmplarea aceea oamenii nu se mai încumetă să pască vitele pe aici. Mamă, mamă, ce mai spaimă și îngrețoșare intrase în poporării de p-aci!

— Se întîmplare, care întîmplare?! Alta decît cea cu peștera și Șerpele Roș?

— Alta, dar tot cam atunci s-a petrecut. Vaca lui Orbișan de la cantonul silvic se obișnuise să fie mulsă de un șerpe. Se înrăise în patimă încît ținea laptele, chiar dacă omul o închidea în grajd o zi sau două. Se credea că o strigoaică, o vîlvă a roadelor s-a fost înstăpînit pe laptele vacii, pînă într-o zi cînd, luîndu-i urma, a găsit-o în Fundul Văii Rele cu șerpele agățat de uger. Șerpe de groază. Cît stîlpul prispei. Roș, roș era. A ridicat omul întreg satul, dar nu i-au dat de urmă. Bietului animal, fiindcă se năvălise fără de leac, i-a scurtat viața cu un glonte. Numai că a doua zi cantonierul dispăruse fără urmă. Ieșise omul pînă afară, zicea nevasta, cam pe la al doilea cîntat al cocoșilor. A auzit ea un strigăt puțin, așa ca de om sugușat, și de atunci pace bună! Om nu l-a mai văzut.

— L-o fi răpus Șerpele Roș? întrebă Teofana, zbîrlindu-se de frică.

Toader Berian nu-i răspunse. Rămăsese ca înțepenit pe bîtă, cu privirea ațintită către apus, unde razele soarelui, proiectate pieziș de după Culmea Luncanilor, închipuiau un imens șarpe roșu.

— Măi, să fie! exclamă Cosmin. Uite șerpele lui nea Berian!

Gluma, făcută mai mult pentru a-și da curaj, se frînse la jumătate. Un șuier prelung, un fel de vaier al pămîntului se născu dintre steiuri și străbătu valea cu numele de Rea. Bătrînul prinse a se închina cu gesturi largi, ritualice, și liniști apoi vitele șuierînd o dată prelung, din colțul gurii. Ga vrăjit, cerul se războli dintr-o dată, la orizont balaurul roșu deveni siniliu și inconsistent, iar pădurea din apropiere își încetă vaierul. Se lăsă o tăcere apăsătoare, grea, plutitoare, ca o miasmă a smîrcurilor. Aerul, materializat, consistent, părea îmbîcsit cu neliniște, cu așteptare, cu un fel de substanță invizibilă, dar vie, rațională. Rămăseseră cu privirile pironite către gura văii de unde cobora și se întindea ca o ființă tentaculară o pîclă moleșitoare, leșioasă, care înainta, se tîra spre ei, pipăind parcă acele uscate ale ierbii, copacii, pietrele. Animalele ridicaseră și ele capetele, speriate, se strînseseră grămadă de la primele semne de spaimă, un tăuraș prinse a mugi întăritat, cu nările

tremurînde, cei trei adolescenți, înfricoșați, făcură cerc în jurul bătrînului care părea a fi în stare să stîrnească și să potolească, să cheme și să alunge spiritele malefice chiar și numai cu privirea sau cu un șuierat. Acesta zise, aruncînd săgeata ochilor apoși, dar ageri, către hăurile și steiurile din Valea Rea:

— Poate că nu se cădea să încep a povesti ce s-a petrecut atunci. Străbunicul meu zicea că anii oameni sînt dăruți cu duhul povestirii, al rostirii în așa fel încît slobod vraja și dau vieții lumea închipuită ori reală, întîmplările adevărate sau numai scornite, despre care istorisesc. Mi se potrivește și mie de cînd cu întîmplarea aceea, dar voi nu trebuie să vă speriați. Bine ar fi fost să tac. Întîmplarea asta, nemaivăzută și nemaiauzită, am mai spus-o o singură dată. Tot cam prin locurile acestea, poate că chiar unde ne găsim acum. La puțin timp după ce am fost rătăcit fără nădejde de întoarcere în inima muntelui. Tot cam la ceasul înserării. Da, da, îmi amintesc acuma bine că și atunci s-a arătat balaur roș la sprîncenele orizontului, în vreme ce pîcla se prelungea, se tîra precum o vietate lacomă către noi. Da, da! Uite, ca acum, întocmai ca acum pădurea a șuierat temătoare. Or fi fiind, gîndesc eu, anumite taine, care taine trebuie să rămîna pentru vecie. Oamenii din vechime erau altfel decît cei de astăzi. Trăiau în cumpăna și făgașul tainelor, încît nimic pe fața pămîntului nu i-ar fi putut face să le clinească, punînd întrebări și făcînd destăinuiri. Poate chiar eu voi fi fiind primul dintre aceia care le-a întrerupt șirul, călcîndu-le rostul. Asta mă scurmă ca o lingoare necruțătoare și înceată, ca o boleniță fără de leac, numai că altfel nu se putea. Taina mea era prea mare, și încă mai este, și prea grea încît să poată fi purtată vreme multă de un biet și de un singur om. Într-un fel ea ne privea pe toți, din tată-n fiu, și mă mai întreb dacă aveam sau nu aveam dreptul s-o păstrez pentru mine. Cel puțin așa credeam atunci și cu gîndul ăsta mă mai împac și-acum. Atîtea șiruri de oameni trăitori în acest vad de lume au ars în dorul de a ajunge acolo unde am ajuns eu, au tînjit să știe ce știam eu, să vadă ce am văzut eu atunci, Peștera Zeilor și Comoara Regilor, încît mă simțeam îndatorat cu destăinuirea. Ia, închipuiți-vă dacă n-aș fi fost singur, dacă după ce m-am înapoiat printre semeni aș fi fost ascultat și crezut! Pe atunci intrarea străjuită de Șerpele Roș mai putea fi găsită, ori cine știe! Eu unul mai trag nădejdea că va să vină o zi cînd unul dintre voi, sau un vlăstar de-al vostru, va să dea iarăși peste acea intrare tainică. Atunci multe dintre secretele de acum, multe dintre tainele tainelor se vor fi dezlegat, căci toate semnele ce mi s-au arătat, pe care după cuprinsul minții mele le-am tălmăcit sau nu, acolo, în adîncurile de calcare, sînt făcute să vorbească, să povestească ce și cum.

— E de mirare, zise Gosmin, dornic să-l întărite, cum poți să-ți mai aduci dumneata aminte după atîția ani trecuți!

— Cincizeci și șase, nepoate. Cincizeci și șase! Și uite! Parcă-ar fi fost mai ieri. Încă mai văd totul, mai aud totul și mai simt totul ca atunci. E drept că multe se devălmășesc, nu mai au contur și înțeles clar, însă nici atunci nu au avut, ori vor fi avut, dar eu nu l-am putut pătrunde. V-aș zice, v-aș povesti vouă, fiindcă la anii voștri mai trăiți în poveste și simt că mă veți crede, numai că iarăși mă

cuprinde, ca atunci, teama. Doar ați văzut, ați simțit mai adineaurea ce se poate întâmpla. Acum... fie ce-a fi! Prea multe zile nu voi mai număra eu. Cei trăitori pe atunci, oameni de seama mea și chiar mai chibzuiți decât mine, nu au vrut și nu au putut să mă creadă. Ba mai mult, ocolindu-mă ca pe o vietate de pe alte tărîmuri, mi-au zis cînd Todor Nebunul, cînd Șerpele Roș, nu din răutatea cea omenească, ci numai din pricină că erau țărani simpli, necălătoriți prin lume și prin cărți. Atunci, într-o dreptate vorbind, nici că se punea preț pe lucrurile astea cu trecutul și strămoșii. Tocmai se stîrnise jăriștea războiului dintîi, bătaia a mare, după care ne-am fost desprins de unguri și ne-am alipit la ai noștri. Cam atunci s-au arătat prin sat și prin împrejurimi trei streini, streini și de neam, nu numai de locurile astea, dară grăiau binișor românește. Oamenii, sătenii, au mirosit repede cam ce fel de vînturi adulmecă, ce vînat caută și s-au ținut departe de ei. Încă mai erau proaspete întâmplările de după vîlvorița lui Horia, cînd în Munții Grădiștei, la Cetățî, au năvălit ca lupii streinii cei căutători de comori, că numai prăpădul și ruina au rămas pe urmele lor. Cînd s-au fost arătat pe-acilea cei trei streini eu eram ținălău tînăr. Copilandru dat la stăpîni. Slugăream de doi ani în casele unui pre' învățat profesor din Orăștie. Acolo, mai trăgînd cu urechea, mai răsfoind o carte, am aflat ba de una, ba de alta, întâmplări și oameni de pe meleagurile acestea cercetate și încercate de toate puvoaiele lumii. Decebal, Muntele Gogaionon cu peșterile sfînte, răzbelul cu Roma, Vezina și Peștera Zeilor, Comoara regilor daci, cîte și mai cîte lucruri de mirarea și furnicarea minții pentru un copilandru ca mine, coborît la oraș tocmai din satul de la poalele Getățîi Sarmizegetusei.

Trebuie să vă spun că în vremea cît am slujit în casa aceluia luminat profesor, a cărui omenie zece vieți de-aș trăi și tot nu aș uita-o, am citit cu lăcomia celui lipsit, ce mi-a căzut în mîină, îndeavalma, pînă cînd el mi-a descoperit această foame și, în serile lungi de iarnă, însuși s-a ocupat de instruirea mea. Din aceasta foloase prea mari nu am avut, ba, dimpotrivă, vorbirea mea mai deosebită de a celorlalți săteni i-a întărit pe aceștia în încredințarea că sînt luat în stăpînirea vîlvelor. După cei doi ani trăiți în casa luminatului profesor, dacă mi-am luat simbria, m-am înapoiat aici, la păscutul vacilor, și făcutul fînului, cu capul fierbinte de atîta buchisit pe furiș, doritor să aflu, să știu, să dezleg. Cam în vremea aceea se pripășiseră cei streini cu gînduri ascunse pe la noi. De bună-seamă gînduri curate nu puteau să aibă, chiar dacă înscrișuri cu care să ne acopere ochii aveau berechet, numai că și ele stîrneau îndoiala, fiindcă veneau de la Viana și cine amaru' ar fi putut să le prindă înțelesul?! Eu tînăr, inima aprinsă, cugetul ușor de înceluit, capul înfierbîntat de cîte auzisem în casa aceluia profesor de istorie, le iau urma și mă țin morțiș de ei, doar-doar m-o lua în samă și m-o face părtaș la plănuiți și foloase. Ei m-au fost cercetat o vreme cu viclenia, eu numai cu cinstea, și m-au luat. Le trebuia ca sarea-n bucate. Ispitiră ei pe unul, pe altul și chitiră că bunul, adică străbunicul, fiindcă bunicului îi ziceam Tata-Iancu, păstrează taina unei peșteri pe care de la începuturi de istorii nu a mai călcat-o nimenea. Oamenii hicleni ca apele, mă înceluie ei cu vorba faină, cu bănuți de aur, cu făgăduieli de parte bună la cîștig sigur. Eu, cum vă ziceam, crud, cățălandru ușor de ademenit de haita lupilor

dincolo de stîna. Mă și vedeam stăpîn pe cîteva iugăre de holde, fîneață și pădure, pe o pereche de boi și un cal buiestraș. Bunu-meu de unde să bănuie cu cine și la ce m-am ortăcit! Îl îmbrobodesc cu istorii din cărțile citite, îl descos pe-ndelete, îl iau cînd de aici, cînd de colo, ce mai! Îl trag cu nerușinare de limbă c-o fi, c-o păți, că cineva dintre ai noștri va trebui să afle și să ducă mai departe taina. Mă întorc la cei hicleni, vînd totul pe vorbe și hai în munte!

Uitasem să vă spun că, în urmă cu anii, greu se putea răzbate pînă aici. Și dacă răzbeai, apoi numai cu securea în mîna și frica la inimă. Mișunau viperele cu corn și creșteau niște buișaguri dese ca peria de scărmanat cîlții. N-ui bai, că lighioanele învecinate mai colcăie și viermuiesc și-acum colo, sus, la calcare, însă nu chiar ca atunci. Ei, streinii, lotri de care vă vorbesc, aflaseră despre cele primejdii și se pregătiseră cum se cuvine: cizme cu carîmbii înalți, mănuși și îmbrăcăminte de piele, bețe de alun despicate împotriva șerpilor. Eu m-am încumetat, cum s-ar zice, cu mîinile goale. Era într-o sîmbătă a paștelui, pe înserat. Oamenii, la ceasul vecerniei, erau, cu mic, cu mare, la biserică și nimenea nu ne-ar fi putut stingheri în lucrarea noastră. Bănuiam numai că tata chitise ceva, fiindcă mă înștiintă de primejdie pe de departe, cum îi era felul, zicîndu-mi: „hai, hai, drace, joacă-te cu focul și mai apoi plînge-mi-te că te-ai ars!” Nu îl luai în samă. Nu vă spusei că, în ultima zi, celor trei li se mai adăugase o femeie, o farmazoană cu ochii ca pielița gușterului, neatinsă de soare, unduitoare precum nuielușa de salcie din preajma izvoarelor tănuite. Am înțeles că venea de departe, că își lăsase trăsura la hanul „Corbul cu inelul” și înadins ocolise satul. De unde cunoștea așa bine coclaurile, nici pînă astăzi nu m-am putut dumiri. Dumnezeu mare, ce femeie! Ceilalți o priveau de jos în sus, cu teama și respectul cînelui bătut. Una mai frumoasă decît ea nu-mi mai ieșise în cale. Cu mine se purta drăgăstos, mă scâlda în lumina de topaze și smaralde a ochilor cu adîncimi de iezere, iară mie atunci numai atîta îmi era îndeajuns ca să-mi uit numele și seama. Bănuiam, presimțeam că nu va fi bine, că mă lăsasem ispitirii pe un drum de păcate, însă era tîrziu, nu mai puteam da înapoi. Să fim bine înțeleși: nu lăcomia, nu atît lăcomia cît foamea de a ști, de a vedea, de a descoperi ce nici vestitul profesor nu visase mă făceau să merg înainte, cu ochii închiși. Iară ea, femeia salcie, poate tocmai sora acelu șerpe roș ce aveam să-l cunosc mai tîrziu, era picătura ce pregătea revărsarea nebuniei mele. Gu o noapte mai înainte, am avut un vis neînchipuit de lung și apropiat de realitate, un coșmar colorat din care m-am deșteptat learcă de sudoare, vis pe care a doua zi, la întîlnirea cu ei, mai ales cu ea, l-am dat voit uitării. Aveam să mi-l reamintesc mai apoi. Destul de curînd. Se făcea că trăiesc în urmă cu multe sute de ani, pe vremea dacilor, la curtea regelui Decebal, că mă inhăitasem cu Bicilis, trădătorul Gomorii Regilor, și că împreună cu acesta, un fel de sălbătăciune păroasă, mă furișam pe potecile de taină ale muntelui Gogaionon către Peștera Zeilor, unde trădătorul și furul ascunsese o parte din comoară. Luați seamă, dragilor, că visul avea să se repete întocmai, dar nu ca visare, ci viață trăită, ca o răstălmăcire reală, moment cu moment, împlinire cu împlinire din acel coșmar. Pe atunci nu credeam în tălmăcirea viselor, în semnele pe care străbunul meu le dezlega din minte ca dintr-o mare

carte de înțelepciuni, nu credeam, zic, și rău avea să-mi pară. Uite, și acum îmi amintesc, mai pot trăi cu ochii închiși visul-semn care mă înștiința despre tot răul și despre toate primejdiile ce mă așteptau. Mai întâi se făcea că sînt un om de credință al regelui, un tînăr oștean avînd misia de a răzbuna trădarea și de a descoperi comoara tăinuită. Eram un fel de oștean-vînător. Cunoșteam toate potecile și văgăunile, afundurile codrilor întunecoși și cleanțurile munților, vadurile și ascunzișurile lotrilor. În vis mă însoțeau, așa cum avea să fie a doua zi în realitate, patru oameni, trei bărbați și o femeie, pe care îi socoteam prieteni de nădejde. Femeia din vis îmi zicea, alintîndu-mă, Viezure, animal sacru la cei vechi, cea din viață, privindu-mă cu șiretenia gheizerelor verzi și adînci, mă numea Lupan. Se mai făcea că visasem cu o noapte înainte ce avea să se petreacă și îi prevenisem. Bicilis era deja prinsul nostru și urma să ne ducă la tainița comorii, iară noi să-i dăruim în schimb viața, luîndu-i doar vederea cu care a poftit și limba cu care a vorbit. Vînzătorul era însoțit și el de cîțiva oameni de încredere. În vis, am purces la drum, odată cu zorii, către locul unde, cu gînduri ascunse, de mișel ce era, ne călăuzea trădătorul. De unde puteam să bănuim că în realitate, a doua zi, aveam să trăiesc îngrozitoare momente din jocul de ape al visării?!

— Uneori e tare greu să deosebești realitatea de visare! remarcă Teofana, sporind tăria focului cu cîteva vreascuri.

Stîna de vară putea fi bănuită acum, la ceasul înserării, pe Culmea Luncanilor, după dîra de fum ce se călătorea ca un fuior de ceață către Peștera (Sioclovina. Bătrînul o urmări, tresări ca de o ușoară înfiorare și catadicsi să ia în seamă remarca fetei.

— Da, cam așa-i. Nu-i ușor. Eu niciodată după aceea nu am putut rostui exact de o parte și de alta ce a fost visare și ce a fost întîmplare. Poate că și din această pricină oamenii nu au crezut o iotă din tot ce le-am povestit la acea teribilă întoarcere a mea din altă lume și din altă viață. Acum, că am început, vom rămîne pînă voi termina firul. Curînd ne vor acoperi pînzele întunericului, dar nu-i bai. Vitele știu și singure drumul. Cum ziceam? A, da! Aproape de scăpătat, a doua zi, strecurîndu-ne printre tîrșuri și steiuri, cu teama de vipere cuibărită în inimi, retrăiam visul cu ochii deschiși. Valea pe care o străbăteam, făcîndu-ne loc cu securile, era aidoma celei din vis. La capătul ei mi s-a părut că văd un șerpe roș, mare cît un trunchi de zadă. O fi fost, n-o fi fost închipuire, pentru că numai eu l-am văzut și mie mi-a făcut semn unduind capul mare și umed ca acela de vițel proaspăt fătat. Părea că ne îndeamnă să ne apropiem. Ajunși mai aproape, am văzut că tocmai își schimba pielea și era jumătate roș, jumătate verde. Am recunoscut ușor și semnul anume de unde începea împărăția lui: un șir de omuleți ciopliți în piatră ce păreau că se mișcă și ne avertizează de primejdie. Abia acum, cînd îi călcasem hotarul, au observat și streinii ce se petrece și au vrut să se întoarcă din drum. Arătau pămîntii la obraze, năpădiți de sudoarea morților, împietriți de groază. Văzînd ei că nu mă opresc, că eu urc ca un lunatic, m-au urmat, iar sus, la poalele stîncilor de alabastru și calcare m-au ajuns. De acum visul prindea a se îndepărta, locul luîndu-i-l alt coșmar, cel al neprevăzutului, întrezărit în ochii streinilor

cu care mă înhăitasesem. Vorbeau pe șoptite, îmi ocoleau privirea, unul din ei mi-a luat toporișca, s-a prefăcut că o cântărește în mâini și a scăpat-o în prăpastie. Privirea femeii, ce mă scăldase în aromele tuturor plăcerilor visate, devenise rece, tăioasă, batjocoritoare. După o scurtă odihnă, grăbiți de graba soarelui către scăpătat, am început să cobor, legat în funie, peretele mult încovoiat spre înlăuntru al unei stînci înalte cît turnul unei biserici, ciopîrțită de găuri, fiecare dintre acestea puțînd fi o capcană. Jos, pe terasa uscată, acoperită cu muri, curpăn și zmeuriș, colcăiau viperele, o masă mișcătoare de gelatină, încît la vederea lor te apuca mai mult greața decît spaima. Aflînd ce-i așteaptă jos, streinii nu au îndrăznit să coboare. Așteptau să vadă ce se va întîmpla cu mine. Gît despre mine... Parcă îmi luase cineva mințile. Am prăvălit cîteva pietre, ca să sperii lighioanele, să le îndepărtez din drumul meu, și m-am lăsat cu picioarele pe vatra de calcar alb-cărămiziu. Nu se vedea nici un intrînd, nici o crăpătură, nimic din ceea ce s-ar fi putut numi intrare de peșteră. Mai tîrziu, după ce privirea mi s-a obișnuit cu jocul razelor pe tăietura stîncii, am observat tocmai jos, la buza peretelui, o porțiune tencuită cu mortar dacic, pe care îl știam de la Blidaru, mai tare decît granitul. Tîrșul scurt, ca un foșnet aspru, al viperelor pe covorul de frunze uscate mi-a atras apoi privirea către o nișă acoperită cu vreji de vîsc și de iederă, din care răzbătea un miros de umed, de putred și stătut. După spusele bunului meu, asta trebuia să fie intrarea. N-aș fi cutezat pentru nimic în lume să pătrund, să o cercetez, după ce am văzut că pe acolo s-au scurs toate lighioanele înveninate și scîrboase, dacă șeful celor de sus, un îns cu fruntea teșită ca o piatră de moară uzată, cîrn și botos, un urieș cu mîinile cît butucii, nu m-ar fi amenințat că, de nu mă strecor înăuntru, va tăia funia. Ori, amenințarea lui, înfăptuită, era moarte sigură. Nu mai aveam de ales. Abia acum îmi dădeam cu adevărat seama cu ce fel de oameni mă ortăcisem. Am aprins lămpașul și m-am furișat în întunericul ce izvora de dincolo, greu și vîscos. Un șuier prelung, însoțit de o pală de aer rece ca gheața a stins flacăra puțină a lămpașului. În același timp am auzit o izbitură, un bubuit asurzitor ca de stîncă prăvălită de la mari înălțimi în apele adînci ale unui lac de munte. Un fel de funie m-a încolăcit mai întîi peste picioare, apoi peste piept și peste brațe. Cu ochii ieșiți din orbite, înainte de a cădea și de a-mi pierde simțirea, mi s-a părut că văd un cap jucăuș de șerpe, mare, umed, gelatinos, unduindu-se ca după ritmul unei muzici molcome: capul Șerpelui Roș. Am mai simțit o lovitură seacă în moalele capului, după care peștera se luminează și prinse a se învîrți amețitor. Dacă mai eram conștient sau nu, asta n-o pot spune fără teama de a greși. Poate că pînă în momentul cînd am prins iarăși a simți, a vedea, a mă orienta cît de cît, a trecut vreme și s-au petrecut multe. Atît pot spune, că mă găseam în peștera necuprinsă, unde luminau nefiresc torțe de piatră deasupra cărora bolta albă se învîrtea ca bolta cerului atunci cînd, la miezul zilei, îți pironesci stăruitor privirea în soare.

Bogdan, singurul care mai păstra în zîmbetul abia perceptibil o undă de neîncredere, îl întrerupse:

— Moș Toader, află că eu am urcat pînă acolo, pe stîncile albe din Valea Rea, și am cercetat

locurile. Multe se potrivesc, dar mai multe nu seamănă cu spusele dumitale nici pe departe. Da, este un perete de stîncă înalt cît o clopotniță înclinată, unde nu am izbutit să ajung, însă nici pomeneală de șerpi roșii. Nu cumva matale mai visezi încă, ori îndrugi basme ca să ne sperii și să-ți ținem tovărășie la vite noaptea asta?

Bătrînul îl măsură muștrător printre palele jucăușe ale focului.

— Nimenea nu te ține cu de-a sila, băiete, cum nici nu-ți cere să crezi. Am zis, și-ai auzit bine, că nici eu nu mai pot despărți lumina de întunericul celor ce-au fost atunci, cu cincizeci și șase de ani în urmă. Apoi, chiar de mi-i crede, cui mai folosește? Bine era dacă atunci, demult, la spusele mele aplecau urechea oamenii învățați, cercetătorii trecutului. Dacă vouă vă povestesc acum, o fac fiindcă, am simțit că vă interesează povestea — ce poveste! Întîmplarea adevărată — și ca să nu duc cu mine dincolo, de unde mi se pare că am venit, o mare taină.

— Iartă, moș Toader, nu-ș' ce-mi veni! Zău că nu pun la îndoială chiar totul. Ceva, ceva de bună seamă că va fi fost, altfel nu mai vorbea și acuma satul. Oamenii spun cum că matale ai fost găsit a doua zi tocmai de cealaltă parte a muntelui, peste apă, în apropierea Cetății Regilor. Ceea ce istorisești nu cumva s-a petrecut tocmai între zidurile ei, așa, o ceartă cu cei trei, o încăierare, o prăvălire de pe ziduri și...

— Ascultă, nepoate! Nu-mi pasă nici atîtica ce zic oamenii despre mine și despre ce a fost atunci. A trecut o viață de om de cînd nu-i mai iau în samă. Nebun însă să știi că nu sînt și nici nu am fost vreodată. Am ajuns în peșteră așa cum v-am povestit și s-a întîmplat cum v-am zis pînă acuma: urcușul pe vale, vedenia aceea, coborîșul cu funia, amenințarea venită din partea celui cu fața teșită... Eu nu garantez decît pentru o parte din adevărul celor ce vor urma. Doar v-am spus, dacă nu mă înșel cumva, că de atunci tot caut intrarea aceea și n-o mai găsesc. Asta, însă, nu e o dovadă că ea nu există. La întrebarea ta ar fi un răspuns, însă m-am ferit mereu să-l primesc drept explicație pentru locul unde am fost găsit de săteni. Aveam un cîine lup corcit cu bărbosul ciobănesc, soiul acela de cîini urieși, un cîine mai deștept și mai credincios decît un om, ce se oploșise într-o bună zi pe lîngă casa noastră, bolnav, în urma unei aplicații militare ce avusese loc aici, în munți. Nu-l luasem cu mine, dar s-ar fi putut ca chiar el să mă fi trecut apa Grădiștei și să mă scoată la potecă, în drumul oamenilor. Pînă acuma gîndul acesta nu l-am destăinuit nimănui, ca nu cumva oamenii să sporească vorbele despre presupusa mea scrînteală.

— Da! admise Bogdan. Sincer să fiu, m-am cam îndoit, tocmai fiindcă și cu cunoșteam numai ce cunoaște satul. Acum înclin să cred. Distanța de la Valea Rea la Cetate, în linie dreaptă, nu e prea mare. Îmi amintesc — tu mai ții minte, Cosmine? — că bătrînul savant care a făcut săpături la Costești și la Grădiște vorbea despre existența sigură a unei peșteri prin apropiere, fără de care nu poate fi admis cultul subpămîntean al morților, bănuir fiind faptul că dacii practicaau cîndva și incinerarea, nu numai înhumarea. Altfel, cum s-ar explica faptul că aici, în munții fortificați, în apropierea Capitalei

Regilor, nu s-a descoperit încă nici o urnă?

— Cine zice că nu s-a descoperit?! sări înciudat bătrînul. De ce nu ai răbdare, băiete?! Ai fost tu acolo, știi tu ori bănuie savantul acela ce am văzut eu?! E lesne să spui „nu se poate, nu este”, fiindcă tu, omule, n-ai văzut, n-ai pipăit, n-ai mirosit. Telefonul, televizorul, radioul, hehei, cîte și mai cîte din cele ce nu ne mai miră l-ar fi făcut pe bunul meu, de i-ai fi vorbit despre ele, să te socoată apucat de duhuri necurate. Am văzut, am pipăit, nu una, ci sute, așa că...

— Nu m-am gîndit la asta. De-i așa, zău că nu știu ce să mai cred! Sînt tare curios să aflu amănunte, numai că s-a făcut tîrziu și vei fi fiind obosit.

— Nu, nu sînt obosit. Mă simt chiar bine. Numai că de-aici-nainte mi se pare și mie numai vis, deși văd totul mai lămurit, mai limpede decît înainte. Gînd m-am trezit, după lovitura primită, nu mai eram în. locul unde țurțurii de piatră luminau ca niște torțe. Am izbutit să deschid ochii și să-i preumblu împrejur. Ceea ce se înfățișa privirilor mele nu aducea cu nimic pămîntesc. Învățam a merge, adică mă tîram de-a bușilea printr-o sală necuprinsă. Mai mult lungă decît lată, boltită în patru ape. O durere ascuțită îmi săgeta ochii și i-am închis de teamă că voi orbi. Aveam senzația că o mare greutate mă apasă pe piept și mi-am amintit de ursarul care la tîrguri tămăduia oamenii punînd namila să le mursece șalele pe ritm de cîntec de fluier. Am simțit apoi niște înțepături ca de spine porcesc și, curios, în loc să mă usture, să mă doară, îmi făceau bine. După ce am mai prins puteri, mi-am îndreptat privirea către un colț al sălii, de unde izvora întunericul deopotrivă cu lumina și am prins a mă tîrî în direcția aceea. Eram totuși golit de voință, de gînduri, de orice interes mai aparte. Aveam încredințarea că, de fapt, murisem, îmi făcea bine acea stare de liniște și deplină împăcare, pe care nu am cuvinte potrivite să v-o descriu, dar ceva mai puternic decît viața și moartea mă îndemna să merg înainte, poate curiozitatea sau o dorință nefirească de a ști, deși eram conștient că nu-mi mai folosește. Să fi trecut un ceas, două, sau chiar mai multe de cînd străbăteam tîrîș sala boltită, străjuită de o parte și de alta de vipere uriașe din bronz și din aur, și tot nu ajungeam la borta din care curgeau întunericul și lumina. M-am oprit într-un loc unde sala se îngusta dintr-o dată. Întunericul devenise dens și greu ca păcura. Am pipăit împrejur cu mîinile, pînă am dat de o treaptă netedă, tocită, ca de prag călcat de picioare omenești sute și sute de ani. Am urcat-o, apoi am mai urcat una, și încă una și nu știu ce-mi veni să le număr. Erau șapte, și fiecare mai înaltă decît cealaltă, și mai anevoie de urcat. M-am odihnit cît să-mi trag sufletul nevolnic pe un fel de blană plăcut mirositoare, așa cum ar fi covorul mușchiului de fag, și iarăși am avut straniul simțămînt că eu sînt mort și că drumul acesta greu și nesfîrșit către întuneric și lumină este cel de pe urmă. Gînd m-am trezit iarăși în deplinătatea simțirilor, totul a prins a se roti, la început încet, apoi tot mai repede și mai repede... Simțeam nevoia să vărs, ca atunci cînd eram mic și amețeam din pricina zuinului². Apoi iarăși o vreme nu am mai știut nimic. Gînd am deschis ochii, mă găseam pe butucul unei roți, mare cît j Soarele de Andezit de la

² — leagăn

Sarmizegetusa, iar spițele roții erau raze de soare, pe cînd butucul — soarele însuși. Mă temeam că, de voi încerca să mă îndepărtez, va începe iarăși girueta aceea îngrozitoare. Numai că ceva din afara ființei mele mă îndemna să merg înainte, mereu și cu orice preț înainte, și de acum simțeam că, chiar de sînt mort sau de va fi să mor, oricum, voi călători veșnic prin tunelul acela cînd luminos ca soarele, cînd întunecat ca inima pămîntului, numai să pot afla ce se găsește la capătul lui. Dar, ca să pot porni, trebuia să ating spițele. N-am avut de ales, și atunci roata a prins să se învîrtă rar și la fiecare întoarcere vedeam o galerie, și fiecare galerie avea o ușă, și pe ușile acelea de bronz, mari cît porțile cetăților, era scris cu aur sau, poate, cu raze de soare, cîte un nume, iar eu mă căzneau să-mi amintesc cine au fost oamenii sau zeii aceia: Burebista, Deceneu, Gomosicos, Scorilo, Duras, Decebal, Vezina. Ultima ușă, fără inscripție, îmi era cunoscută, aveam credința că în fața ei mai fusesem cîndva, vrusei să mă opresc, să stărui pentru aducere aminte, însă rotirea devenise amețitoare și nu mai era cu putință să ies din vârtejul acela. Deodată mîinile mi se desprinseseră de pe spiță și simții că plutesc în gol pe deplin sănătos și tare fericit, eliberat de gînduri. Așa aș tot fi vrut să plutesc, ca o pasăre de înălțimi, fără greutate, fără efort. Însă acea cădere plăcută s-a sfîrșit deodată și de acum mă aflam într-o sală albă și rotundă ca interiorul unui ou; pereții erau încrustați cu semne și fiecare semn era o poruncă, și fiecare poruncă era o lege, și fiecare lege, după ce o înțelegeam, prindea chip de om, și tot omul semăna la chip cu Zalmoxis, părintele legilor. De jur împrejurul sălii erau orînduite urne de aur, în mijlocul sălii-ou ședea un om de piatră, ce sprijinea bolta cu umerii; omul acela lua în răstimpuri chipul Șerpelui Roș și mă îndemna să nu-mi pierd nădejdea, pentru că sînt chinuri și mai grele pe lume, iar chinul cel mai greu e să fii șerpe roșu. El mi-a pipăit cu mîna ușoară rănile și cum punea mîna cum se vindeau, și parcă îmi mai răsună în urechi cuvintele lui: „Dacă vrei să trăiești, uită!» Simțeam adierea unui firicel de boare cu miroznă de rășină arsă, acea boare parfumată îmi împăienjenea privirea și iarăși nu mai trăiam. Atunci cînd mi-am revenit în simțiri — pentru a cîta oară? — mă tîram printr-o galerie îngustă, străjuită de închipuiri stranii cioplite în piatră ori turnate în bronz: lei, urși, lupi, zimbri, cerbi, bufnițe și vipere cu corn, care la trecerea mea prindeau viața și se aplecau blînde să-mi aline rănile coatelor și genunchilor zdreliți de atîta tîrîș. La capătul tunelului am numărat iar șapte trepte, aidoma celorlalte, care suiau spre o sală ca o piramidă, în mijlocul căreia străluceau, ca stelele pe cer în nopți geroase, șapte cercuri, fiecare închipuind în răstimpuri cîte un soare mic, cu șapte raze. La mijloc creștea vîzînd cu ochii un soare arămiu, din mijlocul căruia îmi zîmbea ocrotitor Zeia-Mumă, avînd la picioare ciuta și carul de bronz, iar în mînă crenguța de paltin, așa cum am văzut-o cîndva reprodușă pe talerul din Comoara de la Pietroasa, într-o gravură din casa profesorului. Zeia-Mumă m-a lovit cu crenguța în creștet și am simțit cum prind puteri, că mă desprind dintre spițele-raze și iar plutesc lin ca o pasăre mare; de fapt cădeam într-o fîntînă adîncă, în fundul căreia ardea, fără să lumineze, o inimă de foc, căci o inimă de foc era sala unde a sfîrșit căderea. Aici, pe un tron de piatră, ședea Șerpele Roș, de fapt omul-șerpe, care imediat și-a întors fața de la mine și m-a

lăsat singur cu copleșitoarea mea spaimă, iar în vreme ce se îndepărta către izvorul nesecat de întuneric și luminează vocea lui hârșită, șuierată, vibra în bolțile de piatră: „Păstrează taina, păstrează taina ca să vezi ce nimeni n-a văzut și să trăiești ce nimeni n-a trăit. Numele tău e Viezure, e Viezure, e Viezure, e Viezure, întâreau sute de glasuri reverberate în bolți și labirinturi, și ești dac liber, vestit vânător de la Limesul nordic. E un vestit vânător de la Limesul nordic, întârea corul, poate acele închipuiri în marmoră, piatră și bronz, ori ființe omenești din alte timpuri și de pe alte țărîmuri, umbrele celor ce vor fi fost trăitori pe aceste meleaguri. Numele tău e Viezure, repeta omul-șerpe, și anii tăi se curg la vremea când peste Dacia Felix împărățește cu blîndețe Antoninus Pius. Păstrează taina, păstrează taina...” Într-un târziu ochii mi s-au deschis anevoie, fulgerați de prea multă lumină, și cînd i-am deschis mă găseam sub cerul liber, lîngă un morman de pietre, pe covor de iarbă crudă ce-mi alina ca o alifie răcoroasă rănile, durerile. Un căluț murg păștea pe aproape și un cîine uriaș, aducînd a namilă de urs, îmi lingea palmele zdrelite de ascuțișul pietrelor. Gam la zece pași de locul unde zăcusem fără simțire susura un izvor. M-am tîrît pînă acolo și, întins pe burtă, am sorbit cu nesăț pînă mi-am astîmpărat setea. Privindu-mi chipul în apă am tresărit, am simțit galopul inimii, gata, gata să-mi sară din piept, și n-am vrut să dau crezare. Ghipul acela nu era, nu putea să fie al meu. Din unda limpede mă privea un străin cu barba înspicată și părul alb; fața smeadă, arsă de soare și uscată de vînturi, nas vulturesc; o cicatrice roșie o brăzda de la frunte pînă la bărbie. M-am sprijinit de trunchiul unui pin și-am avut al doilea motiv de mirare căci neam din neamul acestui copac nu crescuse pe Valea Rea; anevoie m-am ridicat în picioare. Ceva ce eu nu puteam pricepe, nu-mi puteam explica se petrecuse de bună seamă, ori încă mai visam. Cel ridicat în locul meu, feciorașul firav care intrase în peșteră, era un zdrahon de om, numai fibră și oase, cu mîinile cît trunchii carpenilor. În picioare aveam un fel de opinci ușoare și moi, cu vîrfurile încîrligat; cioareci strînși pe pulpă, cămașă lungă, de cînepă, și o zeghe de pănură pe umeri îmi era îmbrăcăminte. La spate îmi atîrna un arc de corn cu coarda din maț de bou, la șold, cobura cu săgeți, un pumnal încovoiat și o ghioagă din lemn de păducel țintuită cu aramă. Am continuat, de acum cu o curiozitate mai vie decît teama, să mă cercetez. Șerparul lat, încrustat cu alesături în piele și ținte de argint, conținea un amnar tocit de prea multă folosință, cremene și iască, o pungă de piele de căprioară cu ierburi pisate, despre care crezusem c-o fi tutun și chiar am zîmbit la gîndul acesta năstrușnic, vreo treizeci și cinci de monede din aur și argint despre care repede m-am dumirit că sînt romane. Vechea mea pasiune de colecționar de monede din satele Luncanilor, pentru profesor, m-a făcut să-i cercetez cu atenție pe ambele fețe, uitînd de celelalte griji. M-au întîmpinat chipuri de curtezane, de împărătese și împărați: Priscila, Pomponia, Mesalina, Claudius, Tiberiu, Caligula, Domitian, Traian, Hadrianus, Antoninus Pius. Ultimele erau noi și lucitoare, abia, abia scoase de sub presă. „Ei, drăcie!” am zis cu glas tare, la care cîinele m-a lătrat o dată prietenos. Nu-ș ce-mi veni și l-am strigat: Ziper, aici! S-a apropiat imediat, dînd bucuros din coadă. Mirarea, ca și slăbiciunea, prinsese a mă părăsi. Mă simțeam și mă purtam de parcă eram

cu adevărat altul, nu eu. Dacă, privindu-mă în apă, am crezut că mă înșeală privirea, acum mă simțeam oarecum împăcat cu noua mea situație, ba chiar credeam că ăsta și numai ăsta am fost din totdeauna. Rănilile mi se vindecaseră ca prin minune, oboseala și teama mă părăsiseră și ele, uitasem parcă de peșteră, de omul-șerpe, de toate cele întâmplate și, cu toate că mă străduiam să nu mă pierd în uitare, simțeam cum mă îndepărtez de prezent și mă afund, ca într-o ceață moleșitoare, în trecut.

— Măi, să fie! exclamă Teofana, spre supărarea lui Bogdan și Cosmin, care ascultau cu sufletul la gură. Ca aventură, nu zic, e interesant peste poate, da' să îmbătrânesc așa deodată, parcă nu mi-ar conveni.

— Cum nici nouă nu ne convine părerea ta! o puse la punct Cosmin. Dacă moș Berian se supără și tace?

— De tăcut s-ar putea să tac, dar nu mă supăr. Am început să vă istorisesc totul de bună voie. Întâmplările prin care am trecut sînt multe, unele peste putința înțelegerii, istorisirea va să dureze o vreme și bine ar fi să aveți răbdare. Nedumeriți de-ți rămîne cu ceva, noaptea e lungă și timp destul ca să mă întrebați la sfîrșit. Oare unde-am rămas?

— Cu cîinele. Ziceați că l-ați chemat cu numele Ziper și el s-a apropiat ca de stăpîn. Și că începuseți să vă îndepărtați de timpul nostru fără părere de rău, îl ajută, îndatoritoare, Teofana.

— Da, sigur că da, fu de acord bătrînul, întetîind focul, de care copiii uitaseră cu desăvîrșire. Aveam ca la cincizeci de ani, dacă nu mai mult cu ceva, însă mă simțeam în putere ca la douăzeci și cinci. Am pus denarii la loc în șerpar și deodată am simțit o foame cumplită. Minunea ar fi să-mi mai apară în față, așa, hocus-pocus, o masă cu bunătați! mi-am zis. Dar de unde! Îmi chiorăiau mațele, nu alta. Cine știe cît timp trecuse de cînd nu mai pusesem firmitură în gură! Așa mi-am amintit de cal. Păștea liniștit cam la o zvîrlitură de băț depărtare. Ca și cînd l-aș fi călărit de cînd lumea, l-am strigat și pe el cu un nume care atunci, nitam-nisam, îmi veni pe buze: Debar, și căluțul a ridicat sprinten capul, a nechezat ușor, și s-a apropiat în trap, de parcă ar fi fost dresat la circurile de astăzi.

Peste șaua din lemn de paltin era întinsă o piele de lup măiestrit argăsită. La oblînc atîrnau alte arme, care vorbeau despre stăpînul murgului ca despre un priceput și de seamă vînător: o toporișcă avînd două tășuri, o sulită romană scurtă, o funie subțire, dar rezistentă, arșă în ulei de in, făcută colac, și cîteva curse de fier pentru animale mari. Le-am pipăit și le-am cercetat buna orînduială ca și cînd ale mele ar fi fost din totdeauna. Am sărit sprinten în șa și m-am îndreptat către locul în care zăcusem sau, mai bine zis, de unde apărusem în această lume și cu această înfățișare, care nu erau ale mele, și am aruncat privirea cercetătoare dincolo de pîlcul de brazi, de unde părea să vină poteca de munte. M-am înfiorai Micul platou fusese teatrul unei cumplite și sîngeroase încheștări. Cel puțin douăzeci de leșuri zăceau fără viață, în pozițiile în care le cuprinsese gheara morții. Curios! Trei dintre aceștia îmi erau cunoscuți, prietenii cei mai apropiați și, la vederea lor, inima mi s-a strins de durere. Dacis, cu o rană urîtă la grumaz, zăcea pe spate, cu mîna încheștată pe sabia încovoiată, și era

mort de bună seamă. La capătul opus al platoului, într-o lătura, cu genunchii chircoți sub burtă, ca și când ar fi vrut să-și ostoiască durerea, zăcea fratele său, Ortis și, foarte aproape de el, semn că s-au apărut luptând spate-n spate, strângând în mîna stingă țărina și avînd întipărit pe față zîmbetul celor călătoriți pentru totdeauna la Zalmoxis, Dates, nepotul tarabostelui Troes, de la Muntele Gerosu. Nu mă înșelasem. Ortis mai trăia. I-am cercetat rănila și, cu o știință, cu o pricepere care nu era a mea, ci a celui ce devenisem, i-am oblăduit cu ierburi și i-am legat rănila. Nici una nu era prea gravă, în afară, poate, de lovitura de buzdugan ce o primise la ceafă. Pierduse însă mult sînge. Suflarea lui aburea lama pumnalului, acum, aproape de ceasul înserării, și mai era o speranță. În vreme ce îl îngrijeam multe au prins să mi se limpezească. Iată, ne aflam nu departe de Limesul Nordic al Daciei Romane, în năzuința noastră de a răzbate la dacii aurari de la Alburnus și, de aici, la Apulum și Ulpia Traiana, pentru tratative în vederea stabilirii dacilor liberi de la nord și soare răsare între granițele bine apărate și printre frații noștri, de care vitregia sorții ne-a despărțit vremelnic, când, făcînd un scurt popas, am fost atacați pe neașteptate de o ceată de iazigi metanași ce se întorceau dintr-o lovitură de jaf la Drumul Aurului dintre Napoca și Porolissum. Pe Ortis l-am așezat pe un pat de cetină sub scobitura unei stînci, i-am umezit buzele cu rachiu parfumat de ienupăr, din plosca ce o purta la șold, și abia cînd soarele prinse a grăbi către scăpătat am avut timp și grijă de mine. Curios! nu eram rănit, deși o durere cumplită îmi săgeta tîmpla dreaptă și la încheietura umărului simțeam sîngerarea unei străpungeri de suliță. M-am pipăit, m-am cercetat, eram rănit și nu eram, pînă cînd curiozitatea sau poate un imbold pornit din cine știe ce alt motiv mă făcu să observ mai atent locul încheieturii și celelalte cadavre. Iazigii erau cu toții morți, morți de-a binelea. Acolo unde poteca părea a se pierde printre tîrșuri de strugurei sălbatici, mure și zmeură, leșurile stăteau îngrămădite. Sub ele, cu tîmpla spartă de izbitura unei muchi de secure și cu o suliță care străbătea încheietura umărului și coșul pieptului, zăcea fără viață, cine credeți? eu, chiar eu, flăcăiandrul nesăbuit, pornit de la casa liniștită a tatălui meu din satul Costești într-o incredibilă aventură. Deci murisem, nu, nu, ce vedeam nu era vis, murisem tînăr, sub chipul meu adevărat, ca să trăiesc în straiete, în pielea și în firea altcuiva dar, credeți-mă, defel, defel nu mă scurma părerea de rău, dimpotrivă. Simțeam, așa, material simțeam cum mă îndepărtez de mine cel adevărat, și de timpul meu, timp grăbit, timp rănit de începutul primului război mondial, ca să mă cufund, cu plăcerea somnului după o mare oboseală, în altul. Începusem să fac legătura cu șirul întâmplărilor incredibile din Peștera Zeilor și să-mi amintesc vorbele omului-șerpe: „Păstrează taina! Ești Viezure, ești Viezure, viclean și vestit oștean-vînător. Timpul tău este timpul împărăției lui Antoninus Pius». La realitatea imediată m-au readus gemetele lui Ortis. Cereă apă, semn că își revenise în simțiri. I-am dus la gură plosca, în care știam că se găsesc esențe de ierburi întremătoare. A sorbit cu nesaț și, deschizînd ochii, am citit mai întîi o mare mirare, o uimire pe care nu ți-o poate aduce decît întîlnirea cu ființele din lumea cealaltă. „Pe tainele lui Zalmoxis! a îngăimat el, cu un murmur care se vroia strigăt. Cînd am ajuns noi suflarea ta se îndrepta